

Stanovisko Výboru regiónov na tému „Ochrana a rozvoj historických jazykových menšín v rámci Lisabonskej zmluvy“

(2011/C 259/06)

VÝBOR REGIÓNOV

- zdôrazňuje pozitívny vplyv menšinových jazykov a jazykovej rozmanitosti v Európe, tak všeobecne na sociálnu súdržnosť, ako aj konkrétne na ľudí a spoločenstvá, ktorých sú príslušníkmi, pričom tento vplyv okrem iného podporuje tvorivosť a inováciu v rámci zhodnocovania kultúrneho dedičstva aj v prospech hospodárskeho rozvoja;
- zdôrazňuje, že v Európe sa zvyšuje povedomie o tejto problematike, čoho dôkazom je aj vývoj právnych predpisov Spoločenstva, ide zvlášť o prípad Lisabonskej zmluvy, ktorá zavádza rešpektovanie kultúrnej a jazykovej rozmanitosti ako základný prvok ochrany a rozvoja európskeho kultúrneho dedičstva a samotnej Charty základných práv EÚ, ktorá zakazuje akúkoľvek formu diskriminácie na základe jazyka alebo príslušnosti k národnostnej menšine;
- zdôrazňuje svoju základnú úlohu, ktorá spočíva v tom, že Výbor regiónov je zhromaždením, v ktorom sa môžu zbierať a šíriť v prospech všetkých historických jazykových menšín osvedčené postupy v oblasti ochrany a zhodnocovania menšinových jazykov a všeobecnejšie kultúry každej jazykovej menšiny ako výraz európskeho kultúrneho pluralizmu;
- nakoniec vyzýva Komisiu a Radu, aby si viacej uvedomovali nutnosť lepšieho právneho rámca umožňujúceho vhodnú, primerane financovanú politiku v prospech jazykových menšín.

Spravodajca Luciano CAVERI (IT/ALDE), člen rady autonómneho regiónu Valle d'Aosta

I. POLITICKÉ ODPORÚČANIA

VÝBOR REGIÓNOV

Všeobecné pripomienky

1. pripomína, že Európska únia je bohatá na historické jazykové a národnostné menšiny (ktoré možno definovať aj ako pôvodné alebo tradičné), ktoré sa vyjadrujú v iných jazykoch, než sú jazyky štátov, ktorých sú príslušníkmi,

2. pripomína, že vo všetkých štátoch Európskej únie dôležitú úlohu pri ochrane a podpore tejto kultúrnej rozmanitosti v súlade so zásadou subsidiarity zohráva demokracia na miestnej a regionálnej úrovni, napríklad v oblasti vzdelávania všetkých druhov a stupňov, v kultúre a médiách, ako aj v regionálnom rozvoji,

3. zdôrazňuje pozitívny vplyv menšinových jazykov a jazykovej rozmanitosti v Európe, tak všeobecne v sociálnej oblasti a oblasti kultúry, ako aj konkrétne na ľudí a spoločenstvá, ktorých sú príslušníkmi, pričom tento vplyv okrem iného podporuje tvorivosť a inováciu v rámci zhodnocovania kultúrneho dedičstva aj v prospech hospodárskeho rozvoja,

4. upozorňuje, že v priebehu posledných desaťročí sa postupne obohacovali právne nástroje na ochranu a rozvoj takzvaných menšinových jazykov prostredníctvom medzinárodného práva, ako tomu bolo v prípade Deklarácie OSN o právach príslušníkov národnostných, etnických, náboženských a jazykových menšín z roku 1992 a mnohých deklarácií, dohôrov a odporúčení UNESCO v celej jej histórii až po posledný Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov z roku 2005,

5. víta najmä tú skutočnosť, že úloha Rady Európy v oblasti jazykovej politiky bola vždy dôležitá, zvlášť v prípade základnej Európskej charty regionálnych jazykov a jazykov menšín z roku 1992 a Rámcového dohovoru o ochrane národnostných menšín z roku 1995,

6. poukazuje okrem toho na nedávne uznesenie Kongresu miestnych a regionálnych samospráv Rady Európy z 18. marca 2010 (301/2010) „Menšinové jazyky – prínos k regionálnemu rozvoju“, ktoré hovorí o pozitívnom prínose týchto jazykov k regionálnemu rozvoju,

7. zdôrazňuje, že v Európe sa zvyšuje povedomie o tejto problematike, čoho dôkazom je aj vývoj právnych predpisov Spoločenstva, ide zvlášť o prípad Lisabonskej zmluvy, ktorá zavádza rešpektovanie kultúrnej a jazykovej rozmanitosti ako základný prvok ochrany a rozvoja európskeho kultúrneho dedičstva a samotnej Charty základných práv EÚ, ktorá zakazuje akúkoľvek formu diskriminácie na základe jazyka alebo príslušnosti k národnostnej menšine,

8. pripomína, že ešte predtým, než tento právny základ zabezpečil solídny systém ochrany, rôzne inštitúcie Spoločenstva už uznávali prvky ochrany prítomné v princípoch existujúcich zmlúv (acquis communautaire), ako sa ukázalo počas rozširovania, kedy požadovali aktívne politiky ochrany jazykových menšín aj vďaka progresívnemu výkladu tejto problematiky Súdny dvorom Európskej únie,

9. zdôrazňuje však, že aj keď vývoj právnych predpisov umožňuje lepšiu ochranu, pričom sa samozrejme rešpektujú ústavné princípy jednotlivých členských štátov, pre Komisiu to neznamena, že existuje právny základ, ktorý by bol dôvodom na existenciu konkrétnych rozpočtových položiek pre historické jazykové menšiny,

10. podčiarkuje úsilie, ktoré niektoré inštitúcie vrátane Výboru regiónov vyvíjajú v záujme ochrany mnohojazyčnosti v politickej činnosti a administratívnej práci vrátane postupného zavádzania menšinových jazykov, ako dokazujú dohody so Španielskom a Spojeným kráľovstvom,

11. hodnotí veľmi pozitívne spoluprácu Komisie s rôznymi organizáciami pôsobiacimi v EÚ v prospech jazykových menšín a upozorňuje na rozsiahlu činnosť vyvíjanú Sieťou na podporu jazykovej rozmanitosti (NPLD) a v minulosti pred zrušením aj s Európskym úradom pre menej rozšírené jazyky (EBLUL) a sieťou Mercator, ktoré sa zaoberali problematikou menšinových jazykov a kultúr,

12. súhlasí s tým, že dnes sú už v rámci mnohých európskych programov (napríklad Media, Kultúra, opatrenia v prospech malých a stredných podnikov, štrukturálne fondy, vývoj nových technológií) financované opatrenia v prospech jazykových menšín, pričom sa niekedy zohľadňujú politiky v širšom zemepisnom kontexte ako je Podunajská stratégia alebo Alpský dohovor (na ktorom pracovala skupina pre alpský priestor),

13. upozorňuje, že nie všetko je pozitívne: zo štúdie Európskeho parlamentu z roku 2008 vyplýva, že objem finančných prostriedkov v prospech jazykovej rozmanitosti sa v pomere k narastajúcemu počtu jazykov Spoločenstva zmenšil.

Potrebné opatrenia

14. Zdôrazňuje svoju základnú úlohu, ktorá spočíva v tom, že Výbor regiónov je zhromaždením, v ktorom sa môžu zbierať a šíriť v prospech všetkých historických jazykových menšín osvedčené postupy v oblasti ochrany a zhodnocovania menšinových jazykov a všeobecnejšie kultúry každej jazykovej menšiny ako výraz európskeho kultúrneho pluralizmu,

15. žiada Európsku komisiu, aby pokračovala v podpore jazykovej rozmanitosti a aby rôznymi spôsobmi podporovala vyučovanie jazykov vrátane menšinových alebo regionálnych jazykov,

16. vyzýva orgány EÚ, aby podporovali používanie týchto jazykov v priamom styku medzi európskymi inštitúciami a občanmi a tým dali najavo, že Európskej únii záleží na historických jazykových menšinách, pričom má na mysli hlavne internetové stránky EÚ a komunikáciu on-line,

17. nabáda aj miestne a regionálne úrovne demokratického riadenia využívať informačné kampane na oboznamovanie vlastnej verejnosti a ostatných európskych krajín s právami jazykových menšín a s bohatstvom a rozmanitosťou vlastných kultúr,

18. žiada Komisiu, aby regionálnym a miestnym inštitúciám v Európe pomohla pri rozvoji vyučovania jazykov materiálmi a nástrojmi, ako je špecifická odborná príprava vyučujúcich s ohľadom na potreby každého jazykového spoločenstva,

19. odporúča, aby menšinové alebo regionálne jazyky boli plne začlenené do politik, programov a prierezových priorít EÚ. Zamerať sa pritom treba na audiovizuálnu politiku, politiku vzdelávania na všetkých úrovniach, na kultúru a vyučovanie jazykov, ako aj na politiku územnej spolupráce a regionálneho rozvoja, na cestovný ruch a mládežnícke výmeny,

20. navrhuje Komisii a následne Rade, aby v budúcom programovom období boli menšinové a regionálne jazyky

v rámci regionálnej politiky vhodným spôsobom začlenené do budúceho rámcového programu výskumu, do programov Kultúra a Media, do všetkých programov v oblasti kultúry, vzdelávania a odbornej prípravy a zvlášť do Akčného programu celoživotného vzdelávania. To isté musí platiť aj pre oblasti, ako sú štrukturálne fondy, program digitalizácie a pre všetko, čo sa týka rozvoja osôb a spoločenstiev, ktorých sú súčasťou,

21. upozorňuje Komisiu na potrebu spoločného rámca pre rôzne iniciatívy v prospech historických jazykových menšín. Tento rámec by sa pravidelne aktualizoval (aj preskúmaním štúdií Euromosaic) a vytváral by príležitosti na výmenu a vzájomné spoznávanie sa v záujme pevnej kultúrnej súdržnosti v celkovom kontexte európskej integrácie, v ktorom sa aj regionálne a menšinové jazyky považujú za významný prvok „európskej skladačky“,

22. nakoniec dúfa, že Komisia a Rada si budú viacej uvedomovať nutnosť lepšieho právneho rámca umožňujúceho vhodnú, primerane financovanú politiku v prospech jazykových menšín,

23. odporúča, aby členské štáty, ktoré sú kľúčovými tvorcami rozhodnutí o jazykovej politike, citlivo reagovali na jazykovú rozmanitosť na svojich územiach v prospech zvyšovania hodnoty historických jazykových spoločenstiev s vedomím, že uznanie kultúrneho dedičstva a všetkých ostatných hodnôt, ktoré tieto spoločenstvá tlmocia (dejiny, jazyk a kultúrne bohatstvo) prispieva k pokojnému spolunažívaniu a obohacovaniu európskej identity.

V Bruseli 30. júna 2011

Predsedníčka
Výboru regiónov
Mercedes BRESSO